

Forfatter: Dalgas, Ernesto

Titel: Udrag fra Lidelsens Vej

Citation: Dalgas, Ernesto: "Lidelsens Vej", i Dalgas, Ernesto: *Lidelsens Vej*, udg. af Henrik Schovsbo, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1993, s. 293.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-dalgalideval-shoot-idm139862323217984/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Lidelsens Vej

naturalismens afviklingsromaner. Salomon er i slægt med Pontoppidans *Lyleke Per*, der også når »hjem« til sidst, og med sin nærmeste efterfølger Harald Kiddes *Helten* og sine fjernere afløggere, Jacob Paludans *Jørgen Stein* og Martin A. Hansens *Løgneren*. Disse romanskikkelser ville melde sig for den, der tog sig for at skrive historien om de danske helte, der i deres liv blot opnår at komme hjem fra den skræmmende verden. Blichers landsbydegn, Morten Vinge, vil nok vise sig at være stamfader til dem alle.

5. Kritikken

Kritikkens reaktion på Ernesto Dalgas' fire posthume bind i 1903 og 1904 var stilhed. Ingen af de førende aviser anmeldte *Lidelsens Vej* i udgivelsesåret. Denne stilhed sættes i relief af beretningen om, at Dalgas' usolgte værker blev tilbudt danske lærere uden beregning, hvis de blot ville tegne sig på en liste (Otto Gelsted). Få tegnede sig.

Generelt må man sige, at de større kritiske behandlinger af romanen er få, men hvor den er taget op, er det med indsigt og entusiasme. Gennembruddet i dagspressen kom ved genudgivelsen i 1963, hvor imidlertid – trods flere markante undtagelser – gamle synspunkter skinnede igennem. Det kan være vanskeligt at tolke en lidt fjern klassiker helt forfra, når der foreligger gode kronikker af Plesner og Paludan.

Det nærmeste, man kommer en samtidig kritik, er Axel Gardes to kapitler fra bogen *Dansk Aand* (1908), hvor han på en meget indsigtfuld måde behandler Dalgas som religiøs forfatter og gennemgående holder ham op mod den samtidige filosof Ludvig Feilberg. Grundtanken i analyserne – der især beskæftiger sig med *Lidelsens Vej* i det første kapitel, og med den indlagte afhandling om reformationen i det andet – er, at for Dalgas er verden først og fremmest tanke. Teori og systemets fuldendelse er ham tilstrækkelig tilfredsstillende af hans længsel. Dels tjener denne karakteristiske modsætning med Feilberg, dels er den slående rigtig.

Først i 1930'erne dukker *Lidelsens Vej* op igen inden for kritikkens horisont. I sin samling digterportrætter, *Troubadourer* fra 1930, giver Cai M. Woel et portræt af Dalgas, der næsten helt er optaget af et referat og en analyse af *Lidelsens Vej*. Holdningen til bogen er meget